

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 อุดมการณ์ จิตวิญญาณความเป็นครู

ใบความรู้ที่ 1.3 อุดมการณ์ความเป็นครู

เมื่อกล่าวถึงคำว่า “ครู” อาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ และเป็นงานที่สร้างคนในสังคมครูคือผู้กำหนดคุณภาพประชากรในสังคม และคุณภาพประชากรในสังคมคือตัวพยากรณ์ความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การศึกษา วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม วิชาชีพครูจึงควรเป็นที่รวมของคนเก่ง คนดี สามารถเป็นต้นแบบทางคุณธรรม จริยธรรม การประพฤติปฏิบัติตน การดำรงชีวิตและการชี้นำสังคมไปในทางที่เหมาะสม นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าปัจจุบันกระแสแห่งการก้าวสู่ อาเซียนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของประเทศมีความ เข้มข้นมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้นานาประเทศรวมทั้ง ประเทศไทยจึงต้องเร่งปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญ ในการหล่อหลอมเยาวชนให้เติบโตขึ้นเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ ทั้งนี้ปัจจัยหลักประการหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาคือการพัฒนาคุณภาพครูซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนให้การปฏิรูปข้างต้น ประสบความสำเร็จ (Reimers, 2003) กล่าวคือถ้าครูมี ความรู้ ความสามารถ เสียสละ และตั้งใจสอนสั่ง ผู้เรียนอย่างเต็มความสามารถ จะช่วยเสริมสร้างให้ เด็กไทยเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองดี เก่ง ฉลาด มีศักยภาพ มีความสุขและสามารถแข่งขันกับทุกประเทศได้อย่าง มีประสิทธิภาพ (Reimers, 2003) อย่างไรก็ตามอุดมการณ์ของครูซึ่งเป็นหัวใจของการเป็นครูจะประกอบด้วยความศรัทธาในอาชีพครู อุทิศตน เพื่อศิษย์ และการศึกษา ถวายและส่งเสริมเกียรติแห่งวิชาชีพครู บำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ยึดมั่นในคุณธรรม มีใจรักและเมตตาต่อศิษย์ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย และยึดมั่นในศาสนา พระมหากษัตริย์

แนวความคิดเกี่ยวกับคุณธรรมของครู

คนทั่วโลก ตระหนักดีว่า คนเราเกิดมาต้องได้รับการพัฒนาให้มีความเจริญองงามทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและสังคม เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีส่วนช่วยสังคมให้มีความสุข ความเจริญก้าวหน้า มั่นคง บิดามารดาร์บหน้าที่พัฒนาเด็กเมื่อยังเยาว์วัย ครั้นเมื่อเด็กโตขึ้นจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในระดับที่สูงขึ้น กว้างขวาง ละเอียดอ่อนในหลายๆ ด้านมากขึ้น จึงมีบุคคลกลุ่มหนึ่งในสังคม รับช่วงทำหน้าที่พัฒนาเด็กและเยาวชนต่อบิดามารดา ซึ่งได้ยอมมอบลูกหลานให้กลุ่มบุคคลนี้ช่วยพัฒนาสืบต่อไป สังคมโลกเรียกบุคคลกลุ่มนี้มีบทบาทหน้าที่พัฒนาเด็กและเยาวชน ในความหมายของคำว่า “ครู” ครูจึงเป็นบุคคลที่คนทั่วโลกมอบให้มีบทบาทหน้าที่พัฒนาเด็กและเยาวชนในสังคมไทยของเรา คำว่า “ครู” ใช้เรียกบุคคลที่มีคุณลักษณะเด่นสองประการคือ เป็นผู้ทรงความรู้ ความสามารถทางวิทยาการ เป็นที่พึ่งของชุมชนสังคมได้ และเป็นผู้มีจริยวัตรการประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตและสังคม ในการปฏิบัติงานหน้าที่เป็นแบบอย่างที่ดีได้ ผู้ใดก็ตามมีคุณลักษณะเด่นสองประการนี้ สังคมไทยจะยกย่องให้เป็นครู ครูจึงเป็นบุคคลที่สังคมไทยยกย่องว่าเป็นปูชนียบุคคล เป็นที่พึ่งของสังคมทั้งทางวิทยาการและแนวทางประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตและสังคมและการกระทำหน้าที่ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2550)

ความหมายและความสำคัญของจิตวิญญาณความเป็นครู

คำว่าจิตวิญญาณ Spiritual หรือ Spirituality มีรากศัพท์มาจากคำว่า Spiritus ในภาษาละตินหมายถึง ลมหายใจ ผสมกับคำว่า Enthusiasms มาจากรากศัพท์ของคำว่า Enthusiasm ที่หมายถึง The god within หรือพลังอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของชีวิต (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์, 2549) ทั้งนี้มีนักวิชาการหลายท่านที่ให้ความหมายของคำว่าจิตวิญญาณดังนี้

ดวงใจ ชนะสิทธิ์ (2561) จิตวิญญาณความเป็นครู หมายถึง ครูที่มีความตระหนัก และศรัทธาในวิชาชีพครู ห่วงใยศิษย์ เข้าใจศิษย์อย่างลึกซึ้ง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเมตตาต่อศิษย์ รักการสอน

สุพิชญา โคทวี (2557) ได้กล่าวว่าจิตวิญญาณความเป็นครู คือการเป็นครูด้วยใจรัก มีความเมตตาต่อศิษย์ มีความอดทน มีคุณธรรมจริยธรรม และเป็นผู้ที่มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

สุพัตรา ไวทยะพิศาส (2554) กล่าวถึงจิตวิญญาณความเป็นครู คือ ครูที่ทำแต่ความดี คือต้องขยันหมั่นเพียรและอดสาหะพากเพียร ต้องเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ต้องหนักแน่นอดทน และอดกลั้น สำรวมระวังความประพฤติปฏิบัติของตนให้อยู่ในระเบียบ แบบแผนที่ตั้งงาม รวมทั้งต้องซื่อสัตย์

ธรรมนันทิกา แจ้งสว่าง (2554) ได้กล่าวว่าการใช้คำว่าจิตวิญญาณและสุขภาวะทางจิตวิญญาณให้ความหมายที่ใกล้เคียงกัน หรือในบางครั้งใช้ในความหมายเดียวกัน และยังพบว่าความหมายของจิตวิญญาณมีความหลากหลายลึกซึ้ง และแตกต่างกันไปตามบริบทต่าง ๆ ถึงแม้ว่านักวิชาการบางกลุ่มเห็นว่าไม่สามารถจะสรุปนิยามและแนวคิดเกี่ยวกับจิตวิญญาณได้อย่างชัดเจน แต่ก็ปรากฏว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับจิตวิญญาณในประเทศต่าง ๆ โดยให้คำนิยามและสร้างเครื่องมือวัดจิตวิญญาณไว้ สำหรับประเทศไทยพบว่า มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับจิตวิญญาณและสุขภาวะทาง จิตวิญญาณค่อนข้างมากในงานด้านสาธารณสุข และเริ่มมีการศึกษาในกลุ่มบุคลากรทางการศึกษา และเนื่องด้วยความหมายจิตวิญญาณมีความหลากหลาย จึงทำให้มีแนวคิดเกี่ยวกับจิตวิญญาณที่แตกต่างกันไปด้วยเช่นกัน

ณัฐธรรณ หลาวทอง และปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ (2553) ได้สรุปไว้ว่าจิตวิญญาณความเป็นครู หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลในการมีจิตใจที่ปฏิบัติตนเพื่อนำไปสู่การเป็นที่ยอมรับและภาคภูมิใจในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคคลอื่น

จากที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า จิตวิญญาณความเป็นครู หมายถึง การเป็นครูด้วยใจรัก มีความเมตตาต่อศิษย์ เป็นผู้ที่มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีจิตใจที่ปฏิบัติตนเพื่อนำไปสู่การเป็นที่ยอมรับและภาคภูมิใจในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคคลอื่น มีความอดทน มีคุณธรรมจริยธรรม และปรารถนาที่จะเห็นลูกศิษย์ประสบความสำเร็จ

คุณสมบัติตามแนวคิดจิตวิญญาณความเป็นครู

ครูต้องเด่นในเรื่องวิชาการ รู้ลึก รู้จริง รู้กว้าง ครูต้องมีศิลปะในการถ่ายทอดความรู้ และครูต้องมีใจเมตตาต่อศิษย์ รักศิษย์ดังลูก ซึ่งสุเทพ ธรรมะตระกูล (2555) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติ ดังนี้

1. บุคลิกภาพดี การมีบุคลิกภาพที่ดี ไม่ว่าจะประกอบอาชีพการงานใด ก็เปรียบเสมือนได้ประสบความสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง อาชีพครูก็เป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ต้องอาศัยบุคลิกภาพ เพื่อก้าวไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ ที่กล่าวว่าบุคลิกภาพสามารถนำไปสู่การเป็นครูมืออาชีพได้นั้น นอกจากบุคลิกภาพที่ดี จะสามารถสร้างความมั่นใจให้กับตัวครูเองแล้ว ยังสามารถสร้างความประทับใจแรกพบ (First Impression) ให้กับผู้พบเห็นโดยทั่วไปอีกด้วย

โดยครูกับบุคลิกภาพ ที่ดีนั้นจะต้องเริ่มจากการพัฒนาส่วนต่างๆ คือ 1) การพัฒนาพฤติกรรมภายนอกหรือรูปลักษณ์ ได้แก่ รูปร่างหน้าตา การแต่งกาย กิริยาท่าทาง น้ำเสียงและการพูด 2) การพัฒนาพฤติกรรมภายในหรือคุณสมบัติ ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้ ความเชื่อมั่นในตนเอง รวมไปถึงการมีความเชื่อมั่นในการแต่งกายและการวางตัวที่เหมาะสม ความแนบเนียน บางครั้งครูจำเป็นต้องใช้จิตวิทยาในการพูดกับนักเรียน ความกระตือรือร้น ความไว้วางใจได้ ครูต้องมีความจำที่ดี มีความยับยั้งชั่งใจ

ดังนั้นบุคลิกภาพที่ดีกับอาชีพครูจึงขาดกันเสียมิได้ มีครูหรือบุคคลอื่นอีกหลายคนที่ไม่เคยคิดคำนึงถึงบุคลิกภาพของตนเอง นั่นเป็นเพราะว่าเขาคนนั้นไม่เคยวิเคราะห์ตนเองหรือมองตนเองในด้านลบเลย จึงได้มองข้ามและไม่คิดที่จะปรับปรุงหรือลองเปลี่ยนแปลงตัวเองบ้าง ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าครูคนใดมีบุคลิกภาพที่ดีก็สามารถประสบความสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง ที่เหลืออีกครึ่งหนึ่งก็ว่าจะเป็นความรู้ความสามารถเฉพาะตัวของบุคคลนั้น ๆ ที่จะหลอมรวมกันเพื่อสร้างความสำเร็จในชีวิตให้กับตนเอง

2. มีความเมตตาต่อศิษย์

ครูคือผู้มีเมตตา ความเมตตาเป็นคุณธรรมที่สำคัญอีกประการหนึ่งของครูที่จะขาดเสียมิได้ ครูที่สอนศิษย์ด้วยความเมตตาจะอยู่ในดวงใจของศิษย์ทุกคน

1) เมตตาต่อศิษย์ ครูควรมีเมตตาต่อศิษย์ทุกคน และควรถือว่าศิษย์ทุกคนเป็นเสมือนลูก เสมือนหลาน ความเมตตาที่มีต่อศิษย์จะทำให้ครูมีความกระตือรือร้นในการสอน และสอนด้วยความสุข เพราะในดวงจิตของครูมีแต่ความปรารถนาดีที่ต้องการให้ศิษย์มีความรู้ และมีอนาคตที่ดีในภายภาคหน้า ครูที่มีเมตตาจะพูดกับศิษย์ด้วยคำพูดที่มีความไพเราะสุภาพ และอ่อนโยน และจะให้กำลังใจศิษย์อยู่เสมอ

2) เมตตาต่อญาติ ครูควรมีเมตตาต่อญาติพี่น้องด้วยการช่วยเหลือ อนุเคราะห์และสนับสนุนให้ทุกคนมีการศึกษา มีความก้าวหน้าในชีวิตและการงาน และช่วยเหลือในการไกลเกลี่ยข้อพิพาทบาดหมางระหว่างเครือญาติ มีเมตตาต่อญาติพี่น้องจะทำให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีของศิษย์และของคนทุกคน

3) เมตตาต่อมิตร โดยธรรมชาติของอาชีพครู ครูจะมีแต่ผู้ที่เป็มิตรทั้งที่รู้จักและไม่รู้จัก ดังนั้นครูจึงต้องมีเมตตาต่อมิตรทุกคน ด้วยการช่วยเหลือ การให้คำแนะนำ และอื่นๆ ตามอัธยาศัย การมีเมตตาต่อมิตรจะบ่งบอกถึงการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีของครู ทำให้ครูเป็นที่รักและเคารพแก่ศิษย์ แก่บุคคลทั่วไป

4) เมตตาต่อศัตรู การมีเมตตาต่อศัตรูถือเป็นคุณธรรมขั้นสูงที่ครูทุกคนพึงมี เนื่องจากครูเป็นปูชนียบุคคล หมายความว่า เป็นบุคคลที่น่านับถือ ที่สำคัญคือครูเป็นตัวอย่างที่ดีของศิษย์ หากครูเป็นคนวุ่นวาย ใจร้อน และชอบผูกพยาบาท ครูก็จะเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี การมีเมตตาต่อศัตรู คือการไม่โกรธ ไม่ผูกพยาบาท และการให้อภัย

5) เมตตาต่อคนทุกคน เมื่อครูคือผู้ที่มีหน้าที่อบรมสั่งสอน ครูจึงต้องมีความเมตตาต่อคนทุกคนโดยไม่เลือกชั้นวรรณะบทบาทของครูคือบทบาทในการเผยแพร่ความเมตตาต่อชาวโลกทั้งมวล

3. รอบรู้ในสายวิชาชีพ

ครูผู้สอนมีความรอบรู้ในทุกศาสตร์ เข้าใจ มีความเป็นครูอยู่ในตัวตน มีความเป็นครูที่มีเจตจำนงอยากสอนศิษย์ และเป็นมีอาชีพที่สามารถชี้ชัดในวิชาการ และไม่ควรถ่ายทอดความรู้แบบมั่วๆ “ครูต้องสามารถชวนลูกศิษย์ให้ลงมือปฏิบัติได้ และต้องรู้จักเสียสละ ทุ่มเท และประยุกต์งานต่างๆ เพื่อให้ทันนวัตกรรมใหม่ๆ ขึ้นมา ทั้งนี้ ครูต้องกล้าที่จะให้ออกาสศิษย์ ต้องกล้าหาญในเชิงจริยธรรม ที่สำคัญต้องปลูกฝังให้ศิษย์ร่าเริง เบิกบาน แจ่มใส ครูต้องทบทวนตัวเองอยู่เสมอว่า นักเรียน นิสิต นักศึกษา เมื่อมาเรียนในวิชาที่เราสอนแล้ว มีความสุขหรือทุกข์ หากเกิด

ความทุกข์ ถือว่าไม่ตีแน่ ปัจจุบันคนไทยมีความทุกข์มากขึ้น บทบาทหน้าที่ครูจึงควรจะปลุกความร่าเริง เบิกบานให้ลูกศิษย์ และเพื่อแผ่ไปถึงบุคคลกลุ่มต่างๆ ในสังคมด้วย "ทุกวันนี้ ครูอาจารย์ในมหาวิทยาลัยต้องทำงานหนักขึ้น เพราะสังคมคาดหวังสูง แถมยังมีภาวะการแข่งขันที่สูงขึ้นทุกวัน มีการประเมินอย่างต่อเนื่อง สิ่งที่อาจารย์ในมหาวิทยาลัยต้องทำอย่างต่อเนื่องอย่างไม่หยุดยั้ง คือ ต้องเป็นนักค้นคว้าวิจัย มีภาวะผู้นำ มีการบริหารจัดการชีวิต หน้าที่การงานได้เป็นอย่างดี หลายคนมองว่าการบริหารจัดการ ต้องให้ผู้ที่อยู่ในสายวิชาการธุรกิจเรียนรู้ และทำความเข้าใจ แต่ครูอาจารย์ในสายวิชาการด้านอื่นๆ ไม่จำเป็นต้องเรียนรู้ ซึ่งคิดผิด ความจริงแล้วการบริหารจัดการจำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตประจำวันของทุกคน ครูในวันข้างหน้าจึงต้องเป็นนักจัดการที่ดีเป็นนักจัดการทางวัฒนธรรม และเป็นต้นแบบในสิ่งที่ดีงาม และจริยธรรมด้วย"

4. เทคนิคการสอนดี

เทคนิควิธีการสอนและการปฏิบัติตนที่ดี 10 ประการสำหรับครู มีดังนี้

1) ให้ความรักแก่นักเรียน พร้อมๆ ไปด้วยกับเนื้อหาวิชาเรียน ครูควรแนะนำวิธีเรียนรู้ให้แก่เด็ก ดูแลและเอาใจใส่นักเรียน เหมือนกับการสร้างงานฝีมือชิ้นสักชิ้นที่เต็มไปด้วยอารมณ์และความรู้สึก ทำให้การเรียนการสอนนั้นมีความหมายขึ้นมาจากเป็นความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์

2) สอนให้นักเรียนเชื่อมโยงกับชีวิตจริง และฝึกให้นักเรียนคิดให้บ่อยที่สุด ให้ผู้เรียนเข้าใจว่าความรู้ไม่ได้จำกัดอยู่แต่ในเฉพาะหนังสือเท่านั้น ครูยังควรเชื่อมโยงว่างระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ ทำให้นักเรียนเกิดความชำนาญในเรื่องที่นักเรียนสนใจ โดยครูให้คำปรึกษาช่วยเหลือ ในการปฏิบัติ และเชื่อมโยงสภาพชีวิตในชุมชนของนักเรียนกับความรู้ที่ศึกษาในโรงเรียน

3) ตั้งใจฟังนักเรียน ครูต้องรู้จักตั้งคำถาม สามารถตอบข้อสงสัยแก่นักเรียนได้ และควรระลึกอยู่เสมอว่านักเรียนแต่ละคนในชั้นเรียนมีความแตกต่างกัน ครูควรกระตุ้นการตอบสนองการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะการสื่อสารให้แก่ นักเรียนด้วย

4) ไม่จำเป็นต้องมีแผนการสอนตายตัว แต่ต้องยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงได้ มีการทดลองการสอนที่หลากหลาย และมั่นใจที่จะเผชิญกับสถานการณ์ในชั้นเรียนได้ทุกรูปแบบที่อาจจะไม่เป็นไปตามความคาดหวังนัก ครูควรปรับการสอนบ้างเมื่อมีวิธีการช่วยให้นักเรียนบางคนเรียนรู้ได้ดีขึ้น และควรสร้างสมดุลระหว่างเนื้อหาและความยืดหยุ่นในการสอน

5) สร้างบรรยากาศเป็นกันเอง แต่ไม่ได้หมายความว่า การเรียนจะไม่มีสาระ การสอนที่มีประสิทธิภาพนั้น ครูไม่จำเป็นจะต้องยืนอยู่หน้าชั้นอยู่ตลอดเวลา หรือสายตาดำจับจ้องอยู่ที่เครื่องฉายแผ่นใสหรือสไลด์ในขณะที่บรรยาย ครูที่ดีต้องทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วม เปรียบได้กับวิทยากรที่มีนักเรียนเป็นนักดนตรี ซึ่งแต่ละคนมีความเชี่ยวชาญในเครื่องดนตรีแต่ละอย่างต่างกัน

6) มีอารมณ์ขัน พยายามอย่าทำตัวให้เครียด ครูควรเล่าเรื่องตลกให้นักเรียนฟังบ้าง การมีอารมณ์ขันจะช่วยคลายกำแพงระหว่างครูกับนักเรียนได้ ครูควรเรียนรู้ที่จะผ่อนคลายบรรยากาศในห้องเรียน

7) เตรียมตัวให้พร้อม มีความเอาใจใส่ และอุทิศเวลาให้แก่การค้นคว้า หาวิธีถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆ ให้แก่นักเรียน ครูดีต้องมีการเตรียมการสอนมาอย่างดี มีสื่อการสอนที่พร้อมและวิธีการสอนที่น่าสนใจ ทั้งหมดนี้หมายความว่าครูจะต้องทำงานหนักนอกเวลาด้วย

8) ต้องได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจากผู้บริหาร ทั้งในด้านทรัพยากรและบุคลากร ผู้บริหารควรให้การเสริมแรงครูอยู่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ และสามารถทำงานได้อย่างปราศจากอุปสรรคปัญหา

9) รู้จักทำงานร่วมกับเพื่อนครู เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการแก้ปัญหาต่างๆของครูแต่ละคน

10) มีจินตนาการ จะเป็นครูที่ดีจะต้องรู้จักใช้จินตนาการบ้าง เพราะจะมีผลต่อความคิดริเริ่มใหม่ๆ ลองจ้องไปที่นักเรียนแถวหลังสุด นึกถึงเส้นประสาทที่เชื่อมต่อกันและประกอบกันมีรูปร่างรวมตัวเป็นมนุษย์ การเรียนรู้ของคนเราคงจะพัฒนาไปเรื่อย ๆ อย่างไม่หยุดยั้ง หากครูไม่หยุดนิ่งที่จะเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของทั้งตนเองและนักเรียนไปพร้อมๆ กันครู คือ วิศวกรสังคมที่มีส่วนสำคัญยิ่งในการสร้างคนรุ่นใหม่ที่มีสมบูรณ์ขึ้นมา

5. มีจิตอาสา

จิตอาสา คือ หัวใจของการบริการวิชาการ การที่คนเราจะประสบผลสำเร็จ ไม่ว่าในอาชีพ การงาน หรือ สิ่งที่ยังหวังได้ มิใช่แค่เพียงเกิดจากความสามารถของตนเองเท่านั้น หากแต่เกิดจากการ พุ่มพักของพ่อแม่และครูบาอาจารย์ที่พร่ำอบรมบ่มนิสัยและถ่ายทอดวิชาความรู้ ตลอดจนประสบการณ์ที่สะสมมา ลองนึกย้อนกลับไปจะพบว่า บุรพจารย์ของเรา ท่านไม่ได้ทำหน้าที่แค่สอนหนังสือเท่านั้น แต่ท่านยังทำหน้าที่เสมือนญาติผู้ใหญ่และเป็นพี่เลี้ยงให้กับศิษย์อีกด้วย เพราะท่านมีหัวใจของการบริการอยู่ตลอดเวลา แต่คนที่มีจิตวิญญาณเป็นครู ท่านทำไปโดยไม่คิดหวังผลตอบแทนใด นอกจากอยากเห็น ความก้าวหน้า เจริญรุ่งเรืองของศิษย์ท่านก็ปลื้มใจแล้ว ด้วยท่านมีจิตเมตตา และมีจิตอาสา ที่ไม่รู้จักคำว่าเหน็ดเหนื่อยทั้งนี้จิตอาสาของครูสัมฤทธิ์ผลและมีประสิทธิภาพในการให้บริการวิชาการ มีองค์ประกอบของ 5 ย.ร่วมด้วย คือ ยิ้มแย้ม ยกย่อง ยอมแพ้ยึดหยุ่น ยืนหยัด

ดวงใจ ชนะสิทธิ์ (2561) คุณสมบัติของครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูนั้น ประกอบด้วย 1) ความมีเมตตาต่อศิษย์ ที่รวมถึง พฤติกรรมที่นักศึกษาได้รับรู้จากครู/อาจารย์ และนำไปใช้เป็นแบบอย่างในด้านการปลูกฝัง ดูแลเอาใจใส่ลูกศิษย์ ให้ความช่วยเหลือ เป็นกันเอง รับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ให้กับนักศึกษา 2) บุคลิกภาพดี คือพฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงออกด้วยความมั่นใจ มีการแต่งกายถูกต้องตามกฎระเบียบ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งกาย วาจา และใจ ระมัดระวังคำพูดของตนเอง ปรับตัวและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 3) ความรอบรู้ โดยนักศึกษามีความรอบรู้ในวิชาชีพครู ในรายวิชาเอก และมีความกระตือรือร้นในการเรียน มีความเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือผู้อื่น ค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ 4) เทคนิคการสอนดีและมีความหลากหลาย หมายถึง นักศึกษามีเทคนิคการสอนที่มีความหลากหลายและ 5) ความสามารถในการถ่ายทอด นักศึกษาสามารถถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม นำความรู้และประสบการณ์จากการร่วมกิจกรรม/โครงการต่างๆ สู่บุคคลอื่นๆ ที่รู้จักได้ และ 6) มีจิตอาสา มีหัวใจของการบริการอยู่ตลอดเวลา

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า คุณสมบัติของครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู ควรประกอบด้วย บุคลิกภาพที่ดี มีความประพฤติเรียบร้อย มีความรอบรู้ มีเทคนิคการสอนที่หลากหลาย สอนดี ตรงเวลา มีวินัย มีความยุติธรรม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ไร่แรงแจ่มใส ซื่อสัตย์ และเสียสละ มีจิตอาสาและจิตสาธารณะ